

Tomáš Beránek

Matice česká v moderní době. Vydavatelská aktivita na sklonku 19. století.

Praha 2011

Posudek na bakalářskou práci

Matice česká je instituce, o jejímž významu se v dějinách emancipace českého národa nepochybuje, ale historiografií jsou zpracována podrobně jen první desetiletí její činnosti.

Tomáš Beránek podal ve své bakalářské práci konkrétní výsek její činnosti koncem 19. století, v době, která už tak zpracována není a soustředil se na její základní profil činnosti, totiž vydavatelskou politiku. Tehdy už se Matice česká střetávala se sílící konkurencí, vznikaly a rozrůstaly se další nakladatelské podniky, které získávaly renomé (Otto, Laichter, Vilímek atd.).

Tomáš Beránek využil ke své práci zejména rozsáhlý archivní materiál fondu Matice české uložený v Archivu Národního muzea, který dosud nebyl důkladně vytěžen a pochopitelně využil (zejména v úvodních partiích práce také stávající literaturu).

Věnoval se ve své bakalářské práci záslužně tomu, jak Matice česká posuzovala rukopisy, resp. jak probíhala cesta od rukopisu ke knize, a to i v případě odmítnutých rukopisů. V tomto případě zřetelně vyslovil, resp. citoval příslušné argumenty a rozkryl tak vydavatelskou politiku Matice české. Popsal také podrobnosti o náročném a kvalitním vydávání starých rukopisů, o průběhu vyjednávání jak s autory, spolupracovníky (tvůrci map), tak s nakladateli (o kvalitě tisku, ceně a kvalitě papíru atd.), ale i o vědeckých otázkách ediční politiky. Připomíná i honorářovou politiku, i když se ani Matice česká neobešla bez mecenášství od svých vlastních autorů. Tomek se tak např. vzdal 160 zlatých při výpočtu honoráře za 10. díl svého Dějepisu města Prahy (z celkové částky 960 zlatých).

V jednotlivých reprezentativních případech poukazuje práce také na úzkou odbornou i finanční spolupráci Matice české a Královské české společnosti (např. vydávání Winterova díla Kulturní obraz měst českých) či s ČAVU (prvními ze společných děl byly zase práce Zikmunda Wintra). Jako společné dílo všech tří institucí pak vyšel Památník na oslavu stých narozenin Františka Palackého.

Některé osobnosti si už pozornost moderní historiografie zasloužily, např. V. V. Tomek a jeho práce, ale jiné jsou zde po zásluze důkladněji připomenuty (Adolf Patera, Karel Tieftrunk). Nechybí ani zmínka o účasti Matice české na reprezentativních akcích, výstavách

domácích (1891, 1895) i v zahraničí (Lipsko 1900). Tomáš Beránek podal také reakci instituce, tedy formulování svého vnitřního řádu, když se setkala s finančním podvodem.

Je důležité, že Beránek představil i strategie vedení Matice české, jak důsledně urgovala dlužné částky (motivací byly knihy jako prémie těm, kteří své dluhy řádně uhradí). V těchto pasážích je tedy práce i konkrétním průhledem do hospodaření instituce, jejímž základem financování byly příspěvky od jednotlivých kategorií členů.

Některé údaje statistického charakteru či přehledy funkcionářů zpracoval Beránek do tabulek a soupisů, aby vlastní text práce nezatěžoval.

Bakalářská práce Tomáše Beránka tvoří solidní základ k dalšímu budoucímu zpracování dějin Matice české, protože, jak vím z titulu své funkce vedoucí práce, zdaleka v ní nevyužil vše, co v archivním fondu vytěžil. Je cenným historickým materiálovým příspěvkem ke studiu literárního života konce 19. století, nakladatelské politiky a také je svědectvím o způsobech, jak komunikovaly a spolupracovaly významné vědecké instituce studované doby.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Praze 19. srpna 2011

Doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc.